

NARAVNO IN SELITVENO GIBANJE PREBIVALSTVA V POMURJU PO LETU 2000

Dr. Uroš Horvat

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Koroška cesta 160,
SI – 2000 Maribor, Slovenija

e-naslov: uros.horvat@uni-mb.si

Izvleček

Avtor obravnava naravno in selitveno gibanje prebivalstva v Pomurju, ki je po večini kazalnikov ena izmed demografsko najbolj ogroženih regij v Sloveniji. Po letu 2000 se je število prebivalcev v regiji zmanjšalo za 3.491 oseb (oziroma za 3,5 ‰ na leto); večina zaradi negativnega naravnega prirasta. Med 26 občinami beležita povečanje števila prebivalstva le dve občini. Goričko je specifično območje v Pomurju z najintenzivnejšo depopulacijo. Ta je v zadnjem obdobju prisotna v celotni regiji; tudi v občinah z mestnim prebivalstvom.

Ključne besede: naravni prirast, migracije, depopulacija, demografsko ogrožena območja, Goričko, Pomurje.

NATURAL INCREASE AND MIGRATION RATE OF THE POPULATION IN THE POMURJE REGION AFTER YEAR 2000

Abstract

Author presents natural increase and migration rate of the population in the Pomurje region, which is one of the most demographically endangered regions in Slovenia. After year 2000, the number of inhabitants in the region decreased by 3,491 inhabitants (–3.5 ‰ per year), mostly caused by negative natural increase rate. Only in two municipalities out of 26 the number of inhabitants increased. Goričko is a area in the Pomurje region with the most intensive depopulation, which is obvious in Pomurje in general and, in the last period, also in the municipalities with urban population.

Key words: natural increase, migration rate, depopulation, demographically endangered region, Goričko, Pomurje.

1. Uvod

Po večini kazalnikov je Pomurje ena izmed demografsko najbolj ogroženih regij v Sloveniji. O tem pričajo statistični podatki in številne geografske raziskave, ki sta jih med drugimi opravila tudi Olas (Olas 1973, 1978, 1985) in v novejšem času Josipovič (Josipovič 2004).

Glede na število prebivalcev sodi Pomurska statistična regija med srednje velike, glede na stopnjo depopulacije pa v sam vrh slovenskih regij. Med letoma 1995 in 2007 se je število prebivalcev bolj kot v Pomurski statistični regiji z indeksom gibanja števila prebivalstva 96,1, zmanjšalo le še v Zasavski statistični regiji.

Leta 2007 je v Pomurju živel 6,04 % prebivalstva Slovenije, v njej se je rodilo 5,03 % vseh živorojenih in umrlo kar 7,20 % vseh umrlih v Sloveniji. Najnižja rodnost in najvišja smrtnost prispevata v zadnjem desetletju k najvišjemu negativnemu naravnemu prirastu prebivalstva med slovenskimi regijami, ki je leta 2007 znašal $-2,8$ ‰.

Preglednica 1: Naravno in selitveno gibanje prebivalstva po statističnih regijah v Sloveniji leta 2007 ter indeks gibanja števila prebivalcev med letoma 1995 in 2007.

Statistična regija	Rodnost 2007 [%]	Smrtnost 2007 [%]	Naravni prirast 2007 [%]	Priselitve* 2007 [%]	Odselitve* 2007 [%]	Selitveni prirast* 2007 [%]	Indeks gibanja št. prebivalcev 1995–2007
Pomurska	8,2	11,0	$-2,8$	7,3	7,1	0,2	96,1
Podravska	8,3	10,0	$-1,7$	15,7	8,5	7,2	100,0
Koroška	9,3	8,9	0,4	7,7	8,1	$-0,4$	99,3
Savinjska	9,8	8,8	1,0	20,2	11,7	8,5	101,6
Zasavska	9,9	9,8	0,1	12,5	12,9	$-0,4$	95,9
Spodnjeposavska	8,4	11,0	$-2,7$	19,2	13,5	5,6	98,6
JV Slovenija	10,6	9,7	0,9	19,1	12,6	6,5	103,0
Osrednjeslovenska	11,0	7,9	3,1	22,9	13,9	9,0	104,5
Gorenjska	10,7	8,7	2,1	15,0	11,0	3,9	103,1
Notranjsko-kraška	9,8	10,5	$-0,8$	25,9	14,9	11,0	102,1
Goriška	9,8	9,8	0,0	19,7	11,8	7,8	99,4
Obalno-kraška	9,2	9,4	$-0,2$	31,6	16,8	14,8	103,9
SLOVENIJA	9,8	9,2	0,6	18,9	11,8	7,1	101,6

* Upoštewane so samo selitve državljanov RS.

Vir: Statistični letopis 2008, Statistični urad RS 2008.

Med dvajsetimi slovenskimi občinami z najnižjimi vrednostmi rodosti (tj. natalitete), najvišjimi vrednostmi smrtnosti in najvišjimi vrednostmi negativnega naravnega prirasta je bilo leta 2007 kar 8 občin iz Pomurja. Na izjemno nizko stopnjo rodosti še posebej kaže dejstvo, da je med prvimi šestimi občinami z najnižjo rodnostjo v Sloveniji iz Pomurja kar 5 občin (Hodoš, Razkrižje, Cankova, Veržej in Grad). Podobno velja tudi za smrtnost, saj sodijo kar tri občine (Hodoš, Šalovci in Kobilje) med prvih šest z najvišjo smrtnostjo. Posledično je med prvimi sedmimi občinami v Sloveniji z najvišjim negativnim naravnim prirastom iz Pomurja kar 5 občin (Hodoš, Šalovci, Veržej, Kobilje in Cankova).

Pomurje je bilo od nekdaj tudi območje močnega izseljevanja prebivalstva. Sicer po letu 2004 Pomurska statistična regija (tako kot večji del Slovenije) beleži pozitivni selitveni prirast, vendar je ta med najnižjimi v Sloveniji, takoj za Koroško in Zasavsko statistično regijo. K pozitivnemu selitvenemu prirastu prispevajo mednarodne selitve, medtem ko imajo notranje selitve med občinami Slovenije konstantno negativne vrednosti od leta 1995 dalje. K temu prispeva predvsem izseljevanje v Podravske in Osrednjeslovenske statistične regije, kamor se seli predvsem mlajše in izobraženo prebivalstvo. Leta 2007 so selitve v Podravske regije predstavljale 47 % vseh notranjih selitev iz Pomurja, v Osrednjeslovensko regijo pa 29 %.

Med dvajsetimi slovenskimi občinami z najvišjimi vrednostmi negativnega selitvenega prirasta so se leta 2007 nahajale 4 občine iz Pomurja (Šalovci, Apače, Hodoš in Kuzma). Če upoštevamo še negativen naravni prirast, je bilo leta 2007 iz Pomurja kar 8 od dvajsetih slovenskih občin z največjim zmanjšanjem števila prebivalstva (Hodoš, Šalovci, Apače, Grad, Kobilje, Razkrižje, Veržej in Križevci).

2. Naravno gibanje prebivalstva v Pomurju

V Sloveniji ima Pomurje v zadnjih desetletjih tradicionalno najnižjo stopnjo rodnosti. Naravni prirast je npr. v Prekmurju konstantno negativen vse od leta 1983 dalje (Josipovič 2004, 76).

Po letu 2000 se je število živorojenih v regiji zmanjšalo na manj kot 1.000 oseb na leto in je bilo najnižje v letu 2006. V primerjavi z letom 1996 se je zmanjšalo kar za 18 %. Najmanj živorojenih je bilo v občini Hodoš, v kateri se je v osmih letih (2000–2007) rodilo le 21 otrok in v občini Kobilje 41.

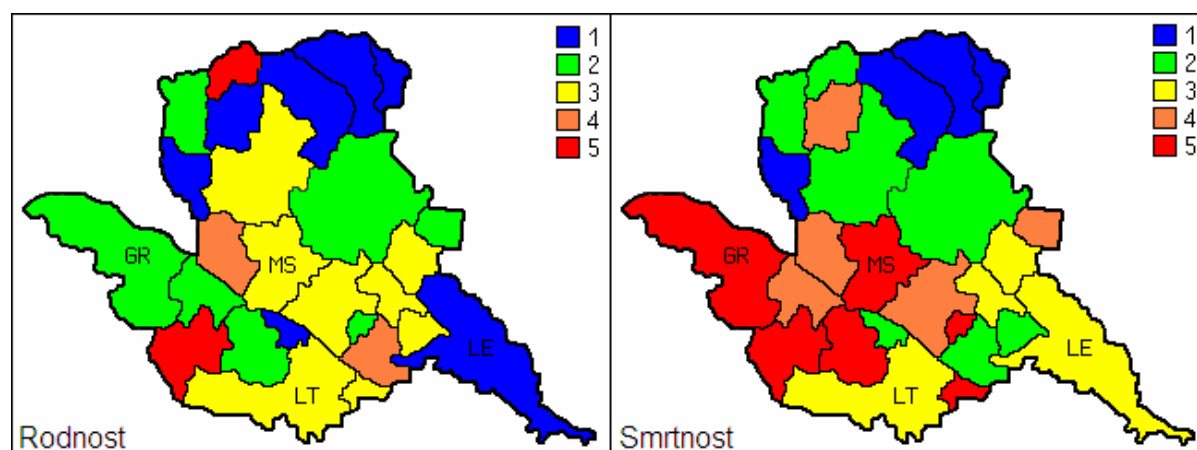
Preglednica 2: Število živorojenih, umrlih, naravni, selitveni in skupni prirast prebivalstva v Pomurju med letoma 2000 in 2007.

	Število prebivalcev (po letih)								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Skupaj
Živorojeni	1.075	1.015	957	1.044	1.031	979	970	997	8.068
Umrli	1.405	1.449	1.429	1.509	1.382	1.422	1.318	1.338	11.252
Naravni prirast	-330	-434	-472	-465	-351	-443	-348	-341	-3.184
Selitveni prirast notranjih selitev	-46	-55	-23	-52	-49	-51	-6	-2	-284
Selitveni prirast mednarodnih selitev	-124	-24	-31	-22	-39	123	9	85	-23
Skupni selitveni prirast	-170	-79	-54	-74	-88	72	3	83	-307
Skupno gibanje števila prebivalstva	-500	-513	-526	-539	-439	-371	-345	-258	-3.491

Vir: Statistični urad RS 2008.

Zaradi velikega nihanja števila živorojenih v posameznih letih so v analizi relativni podatki po občinah; tj. stopnja rodnosti (v nadaljevanju pa tudi vsi drugi podatki preračunani na 1000 prebivalcev) preračunani na letno povprečje za obdobje petih let med letoma 2000 in 2004 in obdobje treh let med letoma 2005 in 2007. Podatki kažejo razliko v stopnji rodnosti med gričevnatim in ravninskim delom ter bolj urbanim in podeželskim delom regije. Stopnje rodnosti so nižje v občinah v gričevnatem delu regije in tudi v občinah z mestnimi naselji; npr. Lendava (7,0 ‰), saj je v njih višji delež starejšega prebivalstva. V zadnjem obdobju se je sicer razlika v rodnosti med podeželskimi in urbanimi občinami zmanjšala, še vedno pa je rodnost najnižja v najbolj perifernih ter demografsko ogroženih in ekonomsko manj razvitih območjih. Tako se je na Goričkem rodnost po letu 2005 v primerjavi z obdobjem po letu 2000 še zmanjšala. Povprečna letna stopnja rodnosti med letoma 2005 in 2007 je bila v občini Šalovci le 3,7 ‰, Hodoš 4,9 ‰, Grad 6,2 ‰, Cankova 6,3 ‰ in Gornji Petrovci 6,9 ‰. Na desnem bregu Mure z nizko rodnostjo izstopa le občina Veržej (5,9 ‰). Občine z najvišjimi povprečnimi letnimi stopnjami rodnosti (te so komaj na nivoju državnega povprečja ali malo nad njim) so bile Sveti Jurij (12,3 ‰), Črenšovci (9,6 ‰) in Tišina (9,2 ‰).

Rodnost je kompleksen pojav na katerega vpliva množica dejavnikov. Manjša je v gričevnatih, bolj perifernih, demografsko pasivnih in gospodarsko manj razvitih delih regije, vendar se v zadnjem obdobju manjša tudi v mestnih območjih. Zanimive so tudi ugotovitve Josipoviča (2004, 87–101) o povezanosti rodnosti z nekaterimi socioekonomskimi značilnostmi prebivalstva v Prekmurju. Tako imajo nekoliko manjšo rodnost območja z višjim deležem Madžarov in območja z višjo izobrazbeno sestavo prebivalstva.

Legenda:

Rodnost: 1 = 4,1 do 7 ‰, 2 = 7,1 do 8 ‰, 3 = 8,1 do 9 ‰, 4 = 9,1 do 10 ‰, 5 = 10,1 do 13 ‰

Smrtnost: 1 = 14,1 do 20 ‰, 2 = 12,1 do 14 ‰, 3 = 11,1 do 12 ‰, 4 = 10,1 do 11 ‰, 5 = 7,1 do 10 ‰

Slika 1: Povprečne letne stopnje rodnosti in smrtnosti po občinah v Pomurju v obdobju med letoma 2005 in 2007. (Kartografija: U. Horvat, vir: Statistični urad RS 2008)

Preglednica 3: Naravno gibanje števila prebivalstva v Pomurju – povprečne letne stopnje rodnosti, smrtnosti in naravnega prirasta v obdobju med letoma 2000 in 2004 ter 2005 in 2007.

Območje	Povprečna letna stopnja rodnosti [‰]		Povprečna letna stopnja smrtnosti [‰]		Povprečna letna stopnja naravnega prirasta [‰]	
	2000–04	2005–07	2000–04	2005–07	2000–04	2005–07
Pomurje	8,3	8,0	11,6	11,1	–3,3	–3,1
- levi breg - gričevje ¹	8,0	7,4	15,4	13,6	–7,4	–6,1
- levi breg - ravnina ²	8,3	8,1	10,7	10,5	–2,4	–2,4
- desni breg ³	8,5	8,3	10,3	10,4	–1,8	–2,1
- z mestnimi naselji ⁴	8,1	8,0	10,2	10,4	–2,1	–2,4
- podeželje ⁵	8,5	8,1	13,7	12,2	–5,2	–4,0

Opomba:

¹ občine na levem bregu Mure, ki ležijo večinoma v gričevnatem delu regije (Goričko),

² občine na levem bregu Mure, ki ležijo večinoma v ravninskem delu regije (Ravensko in Dolinsko),

³ občine na desnem bregu Mure, ki ležijo večinoma na ravninskem delu regije (Mursko in Apaško polje),

⁴ občine, ki imajo mestno naselje (Beltinci, Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer, Murska Sobota, Radenci, Turnišče; vir: Statistični urad RS 2008),

⁵ podeželske občine brez mestnega naselja.

Zaradi daljšanja življenjske dobe tudi v Pomurju število umrlih v zadnjem desetletju stagnira ali se je celo zmanjšalo. Med letoma 1996 in 2006 se je zmanjšalo za 15 %. Z najvišjo stopnjo smrtnosti izstopa območje Goričko, ki ima tudi najbolj neugodno starostno sestavo prebivalstva. V občini Hodoš je znašala povprečna letna stopnja smrtnosti med letoma 2005 in 2007 kar 19,8 ‰, sledita pa ji občini Gornji Petrovci in Cankova (14,5 ‰). V povprečju občine z mestnimi naselji nimajo višjih povprečnih letnih stopenj, vendar se v zadnjem obdobju tudi v njih povečuje število umrlih.

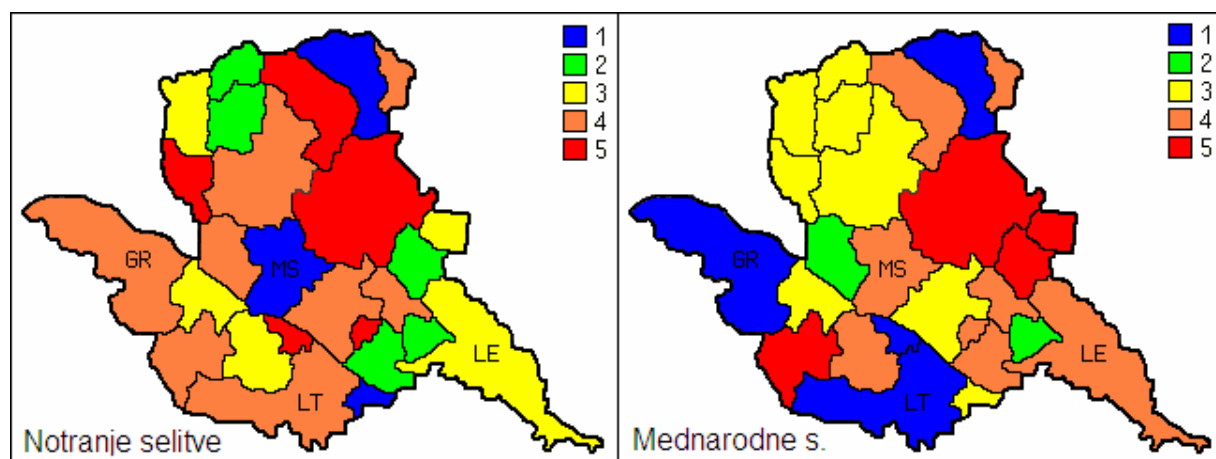
Po letu 2000 se je v Pomurju na račun negativnega naravnega prirasta število prebivalcev zmanjšalo za 3.184 oseb ali v povprečju za 398 oseb na leto, kar je v zadnjem desetletju najvišji negativni naravni prirast med slovenskimi regijami.

Med letoma 2005 in 2007 sta imeli pozitivni povprečni letni naravni prirast le dve občini (Sveti Jurij 2,9 % in Razkrižje 0,7 %). Z največjim negativnim naravnim prirastom izstopajo občine na Goričkem (povprečje za regijo znaša -6,1 %), izstopajo pa občine Šalovci (-15,0 %), Hodoš (-14,8 %), Cankova (-8,2 %) in Gornji Petrovci (-7,6 %). Negativni naravni prirast beležijo tudi občine z mestnimi naselji (v povprečju -2,4 %), med katerimi izstopa z najnižjo vrednostjo Lendava (-4,5 %). Med ravninskima deloma na obeh straneh Mure ni pomembnih razlik.

3. Selitveno gibanje prebivalstva v Pomurju

Selitveni prirast notranjih (medobčinskih) selitev prebivalstva je v Pomurju negativen. Po letu 2000 se je na ta račun število prebivalcev v regiji zmanjšalo za 284 oseb. V skupnem seštevku občine na Goričkem prav v vseh letih beležijo pozitivni selitveni prirast notranjih selitev. Z negativnimi vrednostmi sta izjemi le občina Hodoš (-7,3 %) in Šalovci (-5,5 %). Najvišje negativne vrednosti selitvenega prirasta imajo občine z mestnimi naselji. Med letoma 2000 in 2007 izstopa predvsem občina Murska Sobota, v kateri znaša negativni selitveni prirast medobčinskih selitev kar -692 oseb (oziroma -4,2 % letno). Prebivalstvo Murske Sobote se je selilo tako znotraj regije kot tudi v Podravsko in Osrednjeslovensko statistično regijo.

Pozitivnemu selitvenemu prirastu mednarodnih selitev v Pomurju v obdobju med letoma 1990 in 1996 (ko je statistika zajemala le selitve državljanov Slovenije) je med letoma 1997 in 2004 sledil negativni selitveni prirast (v tem obdobju so po novi metodologiji v statistiko selitev zajeti tudi tujci). Od leta 2005 dalje regija zopet beleži pozitivni selitveni prirast s tujino. Ta je prisoten skoraj v vseh občinah na levem bregu Mure, kjer izstopata predvsem občini Dobrovnik (5,1 %) in Moravske Toplice (4,0 %). Na Goričkem k pozitivnemu prirastu prispeva priseljevanje tujcev (zlasti iz Velike Britanije), ki kupujejo podeželske stanovanjske hiše. Za razliko od levega brega je na desnem bregu Mure selitveni prirast s tujino v povprečju negativen predvsem na račun negativnih vrednosti v občinah Gornja Radgona (-1,8 %), Ljutomer (-1,5 %) in Veržej (-1,7 %).

Legenda:

Notranje (medobčinske) selitve: 1 = -6,0 do -3,1 %, 2 = -3,0 do -1,1 %, 3 = -1,0 do -0,1 %, 4 = 0,0 do 2 %, 5 = 2,1 do 5 %

Mednarodne selitve: 1 = -2,0 do -1,1 %, 2 = -1,0 do -0,1 %, 3 = 0,0 do 0,5 %, 4 = 0,6 do 2 %, 5 = 2,1 do 6 %

Slika 2: Povprečne letne stopnje selitvenega prirasta notranjih (medobčinskih) in mednarodnih selitev po občinah Pomurja v obdobju med letoma 2005 in 2007. (Kartografija: U. Horvat, vir: Statistični urad RS 2008)

Preglednica 4: Selitveno gibanje prebivalstva v Pomurju - povprečne letne stopnje v obdobju med letoma 2000 in 2004 ter 2005 in 2007.

Območje	Povprečna letna stopnja selitvenega prirasta med občinami v Sloveniji [%]		Povprečna letna stopnja selitvenega prirasta s tujino [%]		Povprečna letna stopnja skupnega selitvenega prirasta [%]	
	2000–04	2005–07	2000–04	2005–07	2000–04	2005–07
Pomurje	–0,4	–0,2	–0,4	0,6	–0,8	0,4
- levi breg - gričevje ¹	2,0	0,8	–1,1	1,0	0,9	1,8
- levi breg - ravnina ²	–1,6	–1,1	0,0	1,3	–1,6	0,3
- desni breg ³	–0,2	0,5	–0,5	–0,7	–0,7	–0,2
- z mestnimi naselji ⁴	–1,6	–0,5	0,0	0,4	–1,6	–0,1
- podeželje ⁵	1,5	0,3	–0,9	0,9	0,6	1,2

Opomba:

¹ občine na levem bregu Mure, ki ležijo večinoma v gričevnatem delu regije (Goričko),

² občine na levem bregu Mure, ki ležijo večinoma v ravninskem delu regije (Ravensko in Dolinsko),

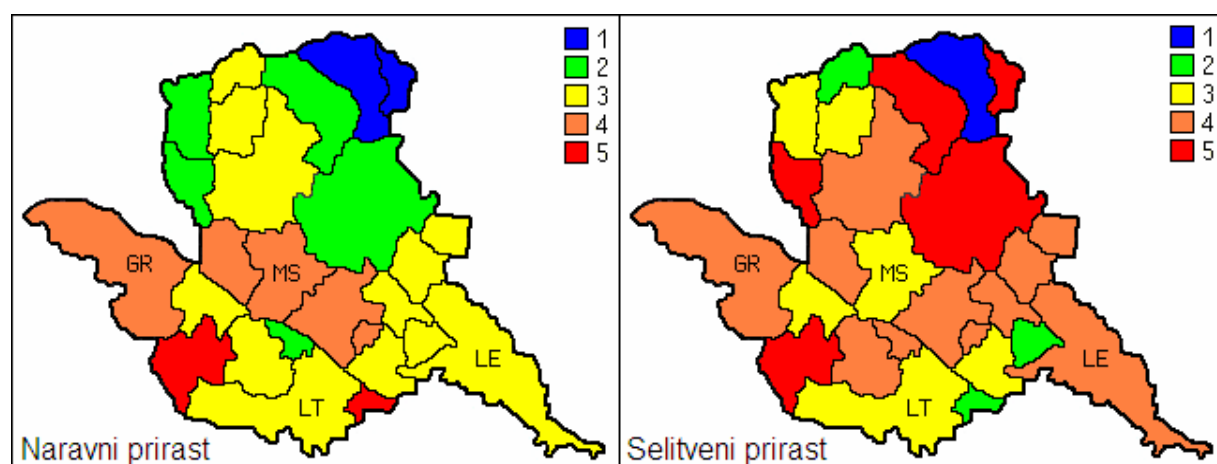
³ občine na desnem bregu Mure, ki ležijo večinoma na ravninskem delu regije (Mursko in Apaško polje),

⁴ občine, ki imajo mestno naselje (Beltinci, Gornja Radgona, Lendava, Ljutomer, Murska Sobota, Radenci, Turnišče; vir: Statistični urad RS 2008),

⁵ podeželske občine brez mestnega naselja.

Selitveni prirast prebivalstva je bil v Pomurju med letoma 2000 in 2004 negativen; tako na račun negativnega selitvenega prirasta notranjih kot tudi mednarodnih selitev. Posledično se je število prebivalcev v regiji zmanjšalo za 465 oseb. Po letu 2005 imajo notranje selitve še vedno negativni selitveni prirast, skupne selitve pa so pozitivne na račun večjega priseljevanja iz tujine. S tem se je prebivalstvo regije povečalo za 158 oseb.

Med 26 občinami jih je imelo 10 negativni selitveni prirast. Najvišji je bil v občini Šalovci (–7,4 ‰), Velika Polana (–3,5 ‰) in Kuzma (–3,0 ‰). Pozitivni selitveni prirast je izkazovalo 16 občin, med njimi najvišjega Moravske Toplice (6,3 ‰) in Gornji Petrovci (5,6 ‰). Skupina občin z mestnimi naselji je izkazovala negativni selitveni prirast, med njimi najvišjega Murska Sobota (–1,6 ‰) in Ljutomer (–1,4 ‰).

Legenda:

Naravni prirast: 1 = –15,0 do –10,1 ‰, 2 = –10,0 do –5,1 ‰, 3 = –5,0 do –2,1 ‰, 4 = –2,0 do –0,1 ‰, 5 = 0,0 do 5 ‰

Selitveni prirast: 1 = –8,0 do –4,1 ‰, 2 = –4,0 do –2,1 ‰, 3 = –2,0 do –0,1 ‰, 4 = 0,0 do 3 ‰, 5 = 3,1 do 7 ‰

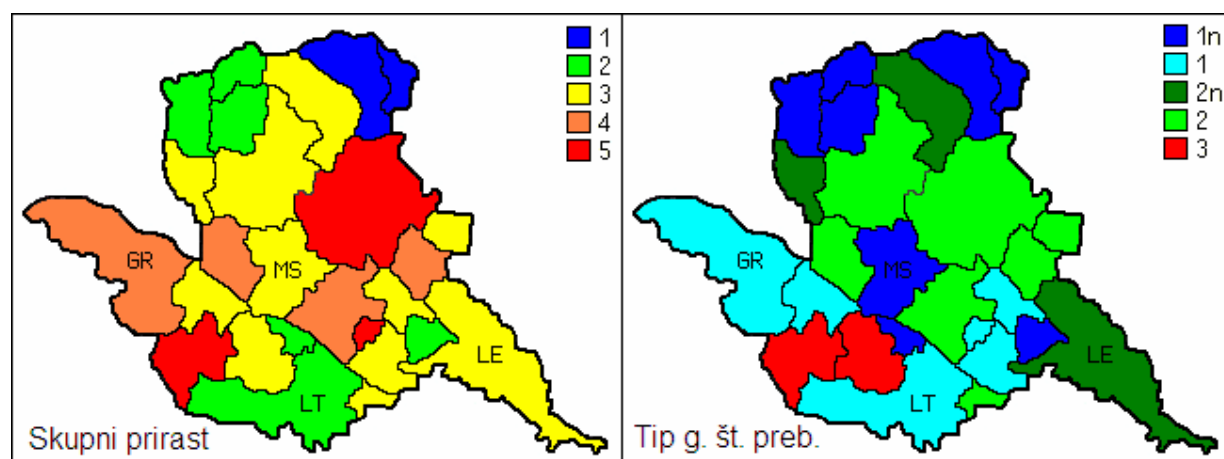
Slika 3: Naravni in selitveni prirast po občinah v Pomurju v obdobju med letoma 2005 in 2007. (Kartografija: U. Horvat, vir: Statistični urad RS 2000)

4. Gibanje števila prebivalstva v Pomurju po letu 2000

Med letoma 2000 in 2007 se je v Pomurju število prebivalcev zmanjšalo za 3.491 oseb ali v povprečju za 436 prebivalcev na leto. Število se je povečalo le v dveh občinah, v občini Križevci za 25 prebivalcev in Sveti Jurij za 1 prebivalca. Najbolj se je število prebivalstva zmanjšalo v občinah Murska Sobota (za –663 prebivalcev), Lendava (–444), Gornja Radgona (–284), Ljutomer (–284) in Šalovci (–219), v relativnih vrednostih (na 1000 prebivalcev) pa v občini Hodoš (–23,1 ‰), Šalovci (–15,1 ‰), Veržej (–7,9 ‰) ter Gornji Petrovci in Grad (–7,1 ‰).

Najvišje povprečne letne stopnje zmanjšanja števila prebivalcev so zabeležene na območju Goričkega (letno –6,6 ‰ v obdobju 2000–2004, oziroma –4,4 ‰ v obdobju 2005–2007). Občine na SV in SZ delu Goričkega; npr. Šalovci (–22,4 ‰), Hodoš (–10,9 ‰), Rogašovci (–7,2 ‰), Kuzma (–6,7 ‰) in Grad (–5,5 ‰), imajo v drugem obdobju največje zmanjšanje.

Na levem ravninskem bregu Mure je bilo nazadovanje števila prebivalstva manjše; letno za –4,0 ‰ v obdobju 2000–2004, oziroma –2,1 ‰ v obdobju 2005–2007. V zadnjem obdobju rast števila prebivalstva beleži le občina Odranci (1,4 ‰). V vseh občinah z mestnimi naselji se je število prebivalcev zmanjšalo (občini Murska Sobota in Lendava za –2,8 ‰, Beltinci –0,1 ‰), enako tudi v občinah z mestnimi naselji na desnem bregu Mure (Ljutomer –4,4 ‰, Radenci –2,6 ‰ in Gornja Radgona –1,8 ‰).

Legenda:

Skupni prirast: 1 = –23,0 do –10,1 ‰, 2 = –10,0 do –4,1 ‰, 3 = –4,0 do –2,1 ‰, 4 = –2,0 do –0,1 ‰, 5 = 0,0 do 7 ‰

Tip gibanja števila prebivalcev med letoma 2000 in 2007 (glej tudi preglednico v Zaključku):

1n - občine z nadpovprečnim zmanjšanjem števila prebivalcev (za več kot –4 ‰ na leto) - z negativnim naravnim prirastom in negativnim selitvenim prirastom,

1 - občine z zmanjšanjem števila prebivalcev (za manj kot –4 ‰ na leto) - z negativnim naravnim prirastom in negativnim selitvenim prirastom,

2n - občine z nadpovprečnim zmanjšanjem števila prebivalcev (za več kot –4 ‰ na leto) z negativnim naravnim prirastom in pozitivnim selitvenim prirastom,

2 - občine z zmanjšanjem števila prebivalcev (za manj kot –4 ‰ na leto) - z negativnim naravnim prirastom in pozitivnim selitvenim prirastom,

3 - občine s povečanjem števila prebivalcev - z negativnim naravnim prirastom in pozitivnim selitvenim prirastom.

Slika 4: Skupni prirast prebivalstva po občinah v Pomurju med letoma 2005 in 2007 in tip gibanja števila prebivalstva med letoma 2000 in 2007. (Kartografija: U. Horvat, vir: Statistični urad RS 2008)

5. Zaključek

Pomurje ima med slovenskimi regijami najvišjo letno stopnjo zmanjšanja števila prebivalcev (med letoma 2000–2007 kar –3,5 ‰). Zmanjšanje je predvsem posledica visoke umrljivosti in nizke rodnosti, kar staranje prebivalstva še pospešuje. Na zmanjševanje števila prebivalcev vpliva tudi negativni selitveni saldo. Skromno je tudi priseljevanje iz tujine, saj ima Pomurje dejansko najnižji delež tujega prebivalstva (0,6 ‰) v Sloveniji (Smrekar 2008, 30). Neugoden demografski razvoj je predvsem posledica neugodnih ekonomskih razmer. Na trgu dela se regija spopada s strukturnim neskladjem in pomanjkanjem visoko izobraženega kadra. Analiza procesa bega možganov iz Pomurja (Zakojč 2008, 42) je pokazala, da si mladi po dokončanem študiju sicer želijo vrniti v regijo, vendar v njej ne najdejo primerne zaposlitve. Regija ima najnižji BDP na prebivalca (leta 2005 je znašal 67 % povprečja v državi) in najvišjo stopnjo registrirane brezposelnosti v državi (leta 2007 je za 70 % presegala državno povprečje) (Smrekar 2008, 30).

Glede na vrednosti naravnega, selitvenega in skupnega gibanja prebivalstva po letu 2000 lahko pomurske občine razdelimo v 3 osnovne skupine oziroma 5 tipov gibanja števila prebivalcev.

Preglednica 5: Tri osnovne skupine gibanja števila prebivalcev v pomurskih občinah po letu 2000.

Občine z zmanjšanjem števila prebivalcev		Občine s povečanjem števila prebivalcev
1n, 1 - negativni naravni prirast, negativni selitveni prirast	2n, 2 - negativni naravni prirast, pozitivni selitveni prirast	3 - negativni naravni prirast, pozitivni selitveni prirast
Črenšovci (–3,1 ‰) Grad (–7,1 ‰) Hodoš (–23,1 ‰) Kuzma (–6,5 ‰) Odranci (–3,8 ‰) Rogašovci (–6,6 ‰) Šalovci (–15,1 ‰) Turnišče (–3,5 ‰) Velika Polana (–4,5 ‰) Veržej (–7,9 ‰) Gornja Radgona (–2,8 ‰) Ljutomer (–2,9 ‰) Murska Sobota (–4,1 ‰) Radenci (–2,7 ‰)	Beltinci (–0,5 ‰) Cankova (–6,7 ‰) Dobrovnik (–3,5 ‰) Gornji Petrovci (–7,1 ‰) Kobilje (–2,8 ‰) Lendava (–4,8 ‰) Moravske Toplice (–2,6 ‰) Puconci (–3,1 ‰) Razkrižje (–0,4 ‰) Tišina (–0,5 ‰)	Križevci (0,9 ‰) Sveti Jurij (0,0 ‰)

Opomba: V oklepaju je povprečna letna stopnja skupnega prirasta prebivalstva med letoma 2000 in 2007. Z odebeljenim tiskom so označene občine z nadpovprečno visokimi stopnjami letnega zmanjšanja prebivalstva (za več kot –4 ‰).

V prvo in drugo skupino so uvrščene občine, v katerih se je po letu 2000 število prebivalcev zmanjšalo:

- v največjo skupino spada štirinajst občin z negativnim naravnim in selitvenim prirastom prebivalstva. To so večinoma najbolj periferne, demografsko ogrožene in gospodarsko nerazvite občine na Goričkem (med katerimi z nadpovprečnimi vrednostmi izstopata občini Šalovci in Hodoš). V to skupino so se uvrstile tudi štiri občine z mestnimi naselji (Murska Sobota, Ljutomer, Gornja Radgona in Radenci), iz katerih se prebivalstvo v večji meri tudi izseljuje.

- V desetih občinah se je število prebivalstva zmanjšalo na račun negativnega naravnega prirasta, selitveni prirast pa je bil pozitiven. Med njimi je največ občin z območja Murske ravnine in obrobja Goričkega, iz osrednjega Goričkega pa se je v to skupino uvrstila le občina Gornji Petrovci.

Skupna značilnost večine občin je slaba infrastrukturna opremljenost, nerazvitost gospodarskih dejavnosti in skromen demografski potencial. Slednjega še potencira neugodna starostna sestava prebivalstva. Proces depopulacije in šibkejšega gospodarskega razvoja je še posebej izrazit v obmejnih območjih ob madžarski in hrvaški meji ter v slabše dostopnih in odročnih delih podeželja.

V skupini s povečanjem števila prebivalcev po letu 2000 sta v celotni regiji le dve občini, Križevci in Sveti Jurij, s sicer negativnim naravnim prirastom prebivalstva, toda z močnejšim priseljevanjem.

Z vidika demografskega razvoja predstavlja Goričko specifično območje v Pomurju z najintenzivnejšo depopulacijo v regiji. Osnovne značilnosti razvoja prebivalstva izhajajo iz perifernosti in obmejnosti pokrajine ter še vedno pretežne usmerjenosti v agrarne dejavnosti. Zaradi pomanjkanja delovnih mest in večje brezposelnosti je bilo Goričko vseskozi območje intenzivnega izseljevanja prebivalstva v zaposlitvena središča Pomurja (Murska Sobota, Lendava, idr.), pa tudi v druga območja v Sloveniji in v tujino. Pokrajina (zlasti SV in JV Goričko, kjer živi tudi madžarska narodnostna manjšina) se je pospešeno praznila, prebivalstvo pa se je osredotočilo v ravninskem delu Prekmurja. Demografske in gospodarske razmere so nekoliko boljše v zahodnem delu Goričkega, kjer se je prebivalstvo lažje zaposlovalo v sosednji Avstriji. Po starostni sestavi so najbolj neperspektivne prebivalstvene razmere v severnem in vzhodnem delu Goričkega, kjer z ekstremnimi vrednostmi izstopata občini Šalovci in Hodoš. Indeks starosti v letu 2007 znaša npr. v občini Hodoš kar 190, v občini Šalovci in Gornji Petrovci pa 185. Nadpovprečno visok delež ostarelega prebivalstva pa še povečuje negativni naravni prirast.

Murska ravan predstavlja območja koncentracije prebivalstva in gospodarskega razvoja v Pomurju. Središča razvoja so občinska središča, v katerih je koncentrirana večina delovnih mest in dejavnosti terciarnega in kvartarnega sektorja. Z razvojem neagrarnih dejavnosti v mestnih naseljih (Murska Sobota, Lendava, Ljutomer, Radenci, Gornja Radgona) in v naseljih v njihovi okolici, se je to območje močno razvilo in pritegnilo tako priseljevanje prebivalstva kot intenzivno dnevno migracijo delovne sile. V zadnjem desetletju prisoten proces suburbanizacije zmanjšuje število prebivalcev v mestnih naseljih na račun obmestnih naselij. V mestih narašča delež starejšega prebivalstva, kar vpliva na negativni naravni prirast. Problematično je tudi izseljevanje mlajšega in izobraženega prebivalstva, ki v regiji ne najde ustreznih delovnih mest.

Viri in literatura

- Josipovič, D. 2004: Dejavniki rodnostnega obnašanja v Sloveniji. Geografija Slovenije 9, Založba ZRC, Ljubljana.
- Olas, L. 1973: Vpliv migracij na socialni in prostorski razvoj Prekmurja. Geographica Slovenica 2, Ljubljana.
- Olas, L. 1978: Nekateri populacijski problemi Prekmurja kot obmejne regije. Pedagoška akademija Maribor, Maribor.

- Olas, L. 1985: Geografski oris Prekmurja. Narodnostno mešana območja v SR Sloveniji. IGU, Ljubljana.
- Olas, L., Orožen Adamič, M. 1998: Goričko. Slovenija – pokrajine in ljudje. Ljubljana.
- Perko, D. 2007: Popisni atlas Slovenije 2002. Založba ZRC, Ljubljana.
- Podatki Statističnega urada RS: SI-STAT podatkovni portal – Demografsko in socialno področje – Naravno in selitveno gibanje prebivalstva po občinah in statističnih regijah. Medmrežje: http://www.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/Dem_soc.asp (27. 1. 2009).
- Smrekar, T. 2008: Slovenske regije v številkah. Statistični urad RS, Ljubljana.
- Šircelj, M. 2006: Rodnost v Sloveniji od 18. do 21. stoletja. Statistični urad RS, Ljubljana.
- Zakojč, N. 2008: Demografski razvoj pomurske regije in problem bega možganov. Ekonomska fakulteta v Ljubljani, Ljubljana.

NATURAL INCREASE AND MIGRATION RATE OF THE POPULATION IN THE POMURJE REGION AFTER YEAR 2000

Summary

The Pomurje region is one of the most endangered regions from the demographic viewpoint, for it has the lowest natality rate and the highest mortality rate among the statistic regions in Slovenia. In 2007, the natural increase rate was -2.8% . After year 2000, the number of births in the region decreased to less than 1000 per year, the lowest being in year 2006. Between 2005 and 2007, only two municipalities had a positive natural increase rate (Sveti Jurij 2.9% and Razkrižje 0.7%). The municipalities in the Goričko region are characterised by the most negative natural increase rate (the region average is -6.1%), among which the municipality of Šalovci stands out with the lowest rate (-15.0%), followed by Hodoš (-14.8%), Cankova (-8.2%) and Gornji Petrovci (-7.6%). A negative natural increase rate is also characteristic of the municipalities with urban settlements (-2.4% on average), among which Lendava has the lowest rate (-4.5%).

The Pomurje region has always been affected by strong emigration of the population. After year 2004, this region has had a positive net migration rate (like the major part of Slovenia), however it is still among the lowest in Slovenia. International migrations contribute to the positive net migration rate, while the intern migrations between municipalities in Slovenia have had a negative value since 1995. This is due mostly to the migration of young and educated population to the Podravska and Central Slovenian regions. In 2007, the migrations to the Podravska region represented 47% , and the migrations to the Central Slovenian region 29% of all internal migrations from Pomurje. Ten municipalities out of 26 had a negative net migration rate. The highest was in municipalities Šalovci (-7.4%), Velika Polana (-3.5%) and Kuzma (-3.0%). Sixteen municipalities had a positive net migration rate, among which the Moravske Toplice had the highest (6.3%). The group of municipalities with urban settlements had a negative net migration rate, among which the Murska Sobota had the highest (-1.6%).

After year 2000, the number of inhabitants in the Pomurje region decreased by 3491 inhabitants, which is 436 inhabitants per year. Only in two municipalities out of 26 the number of inhabitants increased. The decrease in absolute numbers was the greatest in municipalities Murska Sobota (-663 inhabitants), Lendava (-444), Gornja Radgona (-284), Ljutomer (-284) and Šalovci (-219), while in relative numbers (per 1000 inhabitants) was the

greatest in Hodoš (–23.1 %), Šalovci (–15.1 %), Veržej (–7.9 %), Gornji Petrovci (–7.1 %) and Grad (–7.1 %).

From the viewpoint of demographic development, the Goričko area is specific in the Pomurje region. It is characterized by the most intensive depopulation. The basic characteristics of the population development originate from the peripheral and bordering position of the area and its main orientation towards agrarian activities. Due to lack of workplaces, Goričko has always been characterised by intensive migration of inhabitants to employment centres of the Pomurje region (Murska Sobota, Lendava), as well as to other areas in Slovenia and abroad. All this has caused an accelerated voidance of the area (particularly the north east and the south west of Goričko, where the Hungarian ethnic minority lives) and the concentration of the population in the flat part of Prekmurje. The demographic structure is slightly better in the western part of the Goričko area, where the population had better chances to find employment in the neighbouring Austria. As regards the age structure, the eastern part of the Goričko area by the Hungarian border has the least favourable conditions. The percentage of old population is above the average, which will in the future increase the negative increase rate.

The Murska plain represents the areas of concentrated population and economic development in the Pomurje region. The centres of development are urban settlements where most of the workplaces and tertiary and quaternary sector activities are concentrated (Murska Sobota, Lendava, Ljutomer, Radenci, Gornja Radgona). With the development of non-agrarian activities in towns and the settlements in their vicinity, this area has become well-developed and has thus caused immigration of population as well as intensive daily migrations of workforce. In the last decade, the process of suburbanization is present, as the number of inhabitants in urban settlements is decreasing due to emergence of settlements in the surroundings, while at the same time the number of older inhabitants increases in urban settlements, which causes the negative natural increase rate of the population. The emigration of young and better educated inhabitants who cannot find an appropriate job in the region also represents a problem.